

Сас Наталія Миколаївна,
доцент, д.п.н., доц.,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В.Г.Короленка, м. Полтава, Україна
Самарська Лада Олександрівна,
студентка, Стокгольмська школа економіки у Ризі,
м. Рига, Латвія
Гарець Дар'я Андріївна,
студентка, Університет імені Коменського у
Братиславі, м.Братислава, Словачія

ВИЗНАЧЕННЯ СТРУКТУРНИХ КОМПОНЕНТІВ ЕКОНОМІКИ ЩАСТЯ

Ключові слова: *система «економіка щастя»; складові системи «економіка щастя»; об'єктивна (економічна, матеріальна), суб'єктивна; духовна складові; особливості системи «економіка щастя» в межах та поза межами країни.*

Keywords: *system "economy of happiness"; components of the "economy of happiness"; objective (economic, material), subjective; spiritual components; features of the system of "economy of happiness" within and outside the country.*

Економіка щастя – новий напрямок в економічній теорії, який виник в останні десятиліття в зв'язку з критикою ВВП і суміжних з ним показників. В рамках напрямку були створені і продовжують створюватися альтернативні показники, що дозволяють визначити розвиток нації, забезпечити збалансований економічний ріст в країні [8].

До спроб розробити індикатор, що дозволяє відстежувати соціальний прогрес, індекс, відмінний від загальноприйнятого показника економічного зростання вдавалися М. Флербе [7], Д. Стигліц, А.Сена [16].

На різні складові такого показника звертали увагу Р. Істерлін [12], Н.Лаврова [3], J. Heraud, Р. Кахн [13], Дж. Вангчук [2], С. Graham [11], С. Луечингер [9], Х. Лейдс [14], Лэйард [5], Б. Фрей [10], М.Флербе [7].

Узагальнюючі роботи з проблем економіки щастя здійснили Н.Лаврова [3], Х. Лейдс [14], Гж. Колодко [2], Е. Воробйов, Т. Демченко [1].

Незважаючи на увагу складові економіки щастя остаточно не виокремлено, що й мотивувало до наукових розвідок.

Р. Істерлін вперше зафіксував різницю показників задоволеності життям в межах та поза межами країни. Якщо в межах країни рівень щастя напряму корелює з рівнем доходів, то під час співставлення між країнами такої прямої кореляції встановити не вдалося [12].

Н. Лаврова представляє економіку щастя як систему, орієнтовану на забезпечення довгострокового процвітання суспільства і виокремлює в структурі системи об'єктивні критерії і суб'єктивні відчуття індивідів [3].

У резолюції 65 сесії Генеральної Асамблеї ООН виокремлюються такі складові : матеріальна та духовна [4].

Таким чином, в системі *економіка щастя*, найбільш узагальнюючими можна вважати такі складові:

- об'єктивна та суб'єктивна;
- в межах країни та поза межами країни;
- матеріальна та духовна.

На наш погляд, об'єктивні, матеріальні та економічні показники можна розглядати як тотожні і цілком порівнювані як в межах країни, так і між країнами. Тому, ми залишаємо такі складові в системі економіка щастя : об'єктивна (економічна, матеріальна) ; суб'єктивна; духовна; в межах країни та поза межами країни.

Узагальнюючі складові потребують декомпозиції. Найбільше уваги з боку дослідників та міжнародних організацій звертається на об'єктивні показники розвитку. Різними авторами виокремлюються такі: рівень прибутку [13]; споживання додаткових одиниць товарів або послуг; вирішення соціальних питань; залучення інвестицій в освіту з метою підвищення продуктивності праці і зниження ступеня соціальної нерівності в країні [1]; рівень безробіття; політичний курс, який має на меті максимізувати ступінь задоволеності життям населення [3].

Дж. Вангчук в розуміння валове національне щастя включив: забезпечення справедливого і соціально-економічного розвитку; збереження і розвиток традиційних культурних цінностей; охорона природи; правильне управління країною [2, с.356].

Міжнародний індекс щастя зразка 2006 року включає: вплив людини на природу, тривалість життя, добробут людей (задоволеність життям).

Таким чином, декомпозицію об'єктивної складової системи *економіка щастя* представляють: рівень прибутку; споживання додаткових одиниць товарів або послуг; вирішення соціальних питань; рівень безробіття; охорона природи; тривалість життя.

У міжнародний індекс щастя 2006 року вперше введено дефініцію *задоволеність життям*, яка відтворює суб'єктивно-емоційне (людське) ставлення до життя. Згідно з Фреєм, суб'єктивно, саме нематеріальні аспекти життя індивіда більшою мірою визначають його рівень щастя [10]. На сьогодні відсутнє чітке, одностайно визнане та вимірюване поняття *щастя*, що свідчить про складність дефініції, неоднозначність та динамізм.

Зокрема, Х. Лейдс до поняття щастя включає: *гедонію* (емоційне відчуття щастя), суб'єктивне

благополуччя (задоволеність життям) та/або евдаймонію (розвиток особистих здібностей, самореалізація) [14].

Грахам С. звертає увагу на суб'єктивність оцінки доходу (не просто дохід, а ступінь його збільшення або скорочення щодо інших членів суспільства) [11]; Луечингер – на різницю між існуючим і бажаним доходом (чим значніше різниця між існуючим і бажаним доходом, тим людина менше задоволена своїм життям); на стресову напругу (негативні очікування, пов'язані з відсутністю економічної стабільності і безпеки) [9]; Фрей – на взаємозв'язок рівня щастя і віку. Аж до досягнення середнього віку (35 - 40 років) задоволеність життям в процесі дорослішання знижується, після періоду середнього віку – зростає; Флербе М. – на життєві цінності індивідів [7]. Лэйард виокремлює такі елементи суб'єктивного відчуття щастя як: ставлення в сім'ї; робота; соціалізація; друзі; здоров'я; особиста свобода; особисті цінності [5; 15]; Гж. В.Колодко – життя в стабільному демократичному суспільстві, забезпечене в матеріальному плані; люблячі друзі і сім'я; цікава робота; здоров'я і доступне лікування; наявність життєвих цілей в залежності від особистих цінностей; філософія чи релігія [2, с.65]; культурні та історичні особливості кожної нації.

Декомпозицію суб'єктивної складової: стресова напруга (негативні очікування, пов'язані з відсутністю економічної стабільності і безпеки); життєві цінності індивідів (у тому числі особиста свобода та особисті цінності); задоволеність життям; розвиток особистих здібностей, самореалізація; соціалізація (ставлення в сім'ї, друзі).

На наш погляд, об'єктивні, економічні показники цілком порівнювані як в межах країни, так і між країнами. Проте в порівнянні між країнами слід додавати такі показники для порівняння як: державна політика,

спрямована на підвищення продуктивності праці і зниження ступеня соціальної нерівності в країні; державна політика, спрямована на максимізацію ступеня задоволеності життям населення; державна політика, спрямована на забезпечення справедливого і соціально-економічного розвитку.

Декомпозицію духовної складової утворюють: культурні та історичні особливості кожної нації; філософія чи релігія; особиста свобода; особисті та державні цінності.

Отже, нами виокремлено такі складові в системі *економіка щастя*: – об'єктивна (економічна, матеріальна); суб'єктивна; духовна; особливості в межах країни та поза межами країни. Кожен із складників декомпозується таким чином. Об'єктивну складову системи *економіка щастя* представляють: рівень прибутку; споживання додаткових одиниць товарів або послуг; вирішення соціальних питань; рівень безробіття; охорона природи; тривалість життя. Суб'єктивну складову – стресова напруга (негативні очікування, пов'язані з відсутністю економічної стабільності і безпеки); життєві цінності індивідів (у тому числі особиста свобода та особисті цінності); задоволеність життям; розвиток особистих здібностей, самореалізація; соціалізація (ставлення в сім'ї, друзі). Духовну складову – культурні та історичні особливості кожної нації; філософія чи релігія; особиста свобода; особисті та державні цінності. Міждержавна складова: державна політика, спрямована на підвищення продуктивності праці і зниження ступеня соціальної нерівності в країні; державна політика, спрямована на максимізацію ступеня задоволеності життям населення; державна політика, спрямована на забезпечення справедливого і соціально-економічного розвитку.

Ми погоджуємося з надіями Є. Воробйова і Т. Демченко, що економіка щастя може стати основою такої моделі стійкого розвитку, яка змінить не тільки світову економіку, а й життя кожної окремої людини [1].

Список використаних джерел

1. Воробьёв Е.М., Демченко Т.И. Экономика счастья как новая экономическая парадигма / Е.М. Воробьёв, Т.И. Демченко // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.– 2013. – № 1086. – С.75-77.
2. Колодко Гж. В. Мир в движении: монография/ Гж. Колодко.– М.: Магистр, 2009. – 576 с.
3. Лаврова Н. А. Экономика счастья / Наталья Андреевна Лаврова // Вестник Саратовского государственного социально-экономического университета. – №3. – 2012. – С.31-35.
4. Счастье: целостный подход к развитию. Резолюция 65й сессии Генеральной ассамблеи ООН [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.un.org/ru/documents/ods.asp?m=A/RES/65/309>
5. Уитли А. Щедрая жизнь / А. Уитли // Финансы и развитие. – 2015, декабрь. – С. 2-5. Лэйард
7. Флербе М. За пределами ВВП: в поисках меры общественного благосостояния. Часть II // Вопросы экономики. – 2012. – № 3. – С.32-51.
8. Экономика счастья // Википедия [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://ru.wikipedia.org/wiki/>
9. Frey, B. S., & Luechinger, S. (2010). The life satisfaction approach to environmental valuation. In Rausser, Gordon C., Smith, Kerry V. & Zilberman, David (Eds.), Annual Review of Resource Economics (Vol. 2, pp. 139–160). Palo Alto: Annual Reviews. Луючингер
10. Frey B. S., Stutzer A. (2002). Happiness and economics. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://press.princeton.edu/books/paperback/9780691069982/happiness-and-economics> Фрей
11. Graham Carol. The Economics of Happiness // World economics. – Vol. 6.– №. 3.– 2005.– С.41-55.

12. Harford T. The Difficult Question of Happiness // Financial Times. April 14. 2012. <https://www.ft.com/content/a7928ab2-8372-11e1-9f9a-00144feab49a>
13. Heraud J., Kahn R. Happinomics, Regional Development and Innovation Policies. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.unistra.fr>.
14. Landes X. Building Happiness Indicators Some Philosophical and Political Issues/ X. Landes [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [https://apropos.erudit.org /fr/usagers/politique-dutilisation](https://apropos.erudit.org/fr/usagers/politique-dutilisation)
15. Layard, Richard, Stephen Nickell, and Richard Jackman, 1991, Unemployment: Macroeconomic Performance and the Labour Market(Oxford, United Kingdom: Oxford University Press). Лэйард
16. Pimlott D. Statisticians to Study UK Public's Happiness // Financial Times. – 2011.– February, 25 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [https://www.ft.com/ content / dc9a226c-405f-11e0-9140-00144feabdc0](https://www.ft.com/content/dc9a226c-405f-11e0-9140-00144feabdc0)